

Nederlandse
Wereldwijde
Studenten

NWS-Onderzoek 2018

Nederlandse Wereldwijde Studenten

December 15, 2018

Beste Lezer,

Als bestuurslid met de portefeuille belangenbehartiging bij Nederlandse Wereldwijde Studenten (NWS) mag ik met genoegen en trots het *NWS-Onderzoek 2018* introduceren.

Wij vatten als organisatie vaak de kern van onze missie op met “de vier V’s”. **Voorlichting** van scholieren en studenten over de kansen die een studie in het buitenland biedt is voor ons de eerste stap. Ten tweede **verbinden** wij Nederlandse studenten die in het buitenland wonen zowel met elkaar als met Nederland (en haar arbeidsmarkt). Zo hopen wij een hecht netwerk van internationaal georiënteerde en ambitieuze Nederlanders op te bouwen. Allergaatst, wanneer NWSers van plan zijn om terug te keren naar Nederland helpen wij met de **voorbereiding** daarvoor. Gedurende deze hele buitenlandse studie-ervaring genieten onze leden van **vertegenwoordiging** in politiek Den Haag.

NWS is de enige organisatie die zich exclusief inzet voor het belang van de Nederlandse studenten in het buitenland. Wij brengen de diverse meningen van een globaal-verspreide groep bijeen, en werken met onze partners om hun lasten te verlichten. Vanuit deze positie probeert NWS de belangen en meningen van haar leden met betrekking op overheidsbeleid zo goed mogelijk te vertegenwoordigen in gesprekken met (overheids)organisaties en in het publieke debat. Het doel van NWS is om de stap naar het buitenland voor iedereen mogelijk te maken en om gelijke kansen te creëren. In een internationaal politiek klimaat wat steeds onvriendelijker lijkt te zijn voor internationaal georiënteerde jongen mensen wordt dit onderdeel van onze missie steeds belangrijker.

Het spreekt voor zich dat de NWS-onderzoeken, peilingen van onze leden die om de paar jaar verricht worden, de basis vormen voor effectieve vertegenwoordiging. Met 495 ingevulde enquêtes is het *NWS-Onderzoek 2018* meer dan twee keer zo groot als het *NWS-onderzoek 2015*. Daarmee is dit onderzoek een van de grootste onderzoeken ooit verricht naar de obstakels van wereldwijde Nederlandse studenten, en de tweede grootste die door NWS is verricht.

De beslissing is genomen om het onderzoek dit jaar te richten op de Nederlandse administratieve barrières waar uitgaande studenten tegenop kijken. Organisaties vergeten regelmatig dat bepaalde systemen die voor Nederlandse studenten *in* Nederland effectief werken voor wereldwijde studenten als problematisch worden ervaren. Het is enigszins bemoedigend om te lezen dat de overheid en gerelateerde organisaties problemen proberen op te lossen, maar dat NWSers vaak deze oplossingen niet kunnen vinden. NWS gaat zich in 2019 inzetten voor betere integratie van informatievoorzieningen, en de voorlichting van overheidsorganisaties over de unieke situatie van wereldwijde Nederlandse studenten.

Ik wil eindigen met enkele dankwoorden. Allerbelangrijkst is dat ik het onderzoeksteam – Meghan Buurmans en Rahma Osman – mag bedanken voor en feliciteren met een professioneel uitgevoerd project. Ook mijn voorganger, Chiara Kessler, verdient lauweren voor de coördinatie van het onderzoek in de beginfase. Allergaatst wil ik de onderzoeksexperts van Nuffic bedanken voor het advies gedurende het project.

Met vriendelijke groet,

Florian Keulers

1 Introductie

Een kerntaak van Nederlandse Wereldwijde Studenten (NWS) is de belangenbehartiging van de Nederlandse student die een volledige universitaire opleiding in het buitenland volgt (op Bachelor, Master of doctoraal niveau). Om dit te kunnen doen is het van groot belang om goed op de hoogte te zijn van de obstakels die uitgaande studenten ervaren. Dit is de motivatie voor het uitvoeren van een kwalitatief, representatief en duidelijk afgebakend onderzoek naar de belangrijkste administratieve barrières.

1.1 Wat is het NWS-onderzoek?

Het NWS-onderzoek wordt eens per zoveel jaar verricht om beter zicht te krijgen op de situatie van Nederlandse studenten die in het buitenland studeren. Met het onderzoek in 2018 willen we een beeld krijgen van administratieve barrières en belemmeringen waar Nederlandse studenten tegenaan lopen voor, tijdens en na de studie in het buitenland. Een (nieuwe) student moet veel regelen voor en tijdens een studie. Nederlandse studenten die een studie in het buitenland gaan volgen of al volgen, lopen tegen *extra* problemen en administratie op. Denk bijvoorbeeld aan het omzetten van diploma's, het uitzoeken en regelen van een eventuele buitenlandse zorgverzekering of het wel of niet uitschrijven bij de gemeente. Deze administratieve en praktische barrières waar studenten last van hebben onderzoeken wij in dit rapport.

Van alle mogelijke barrières waar studenten tegenaan lopen komen er een aantal uit Nederland en een aantal uit het land of de universiteit van bestemming. Wij leggen de focus op belemmeringen waarmee studenten in of vanuit Nederland te maken krijgen. Daarnaast willen we kijken of er manieren zijn om deze belemmeringen te verminderen en de administratie te versimpelen en de grootste mogelijkheden die hiervoor liggen in Nederland.

1.2 Hoe hebben we dit gedaan en wie heeft het ingevuld?

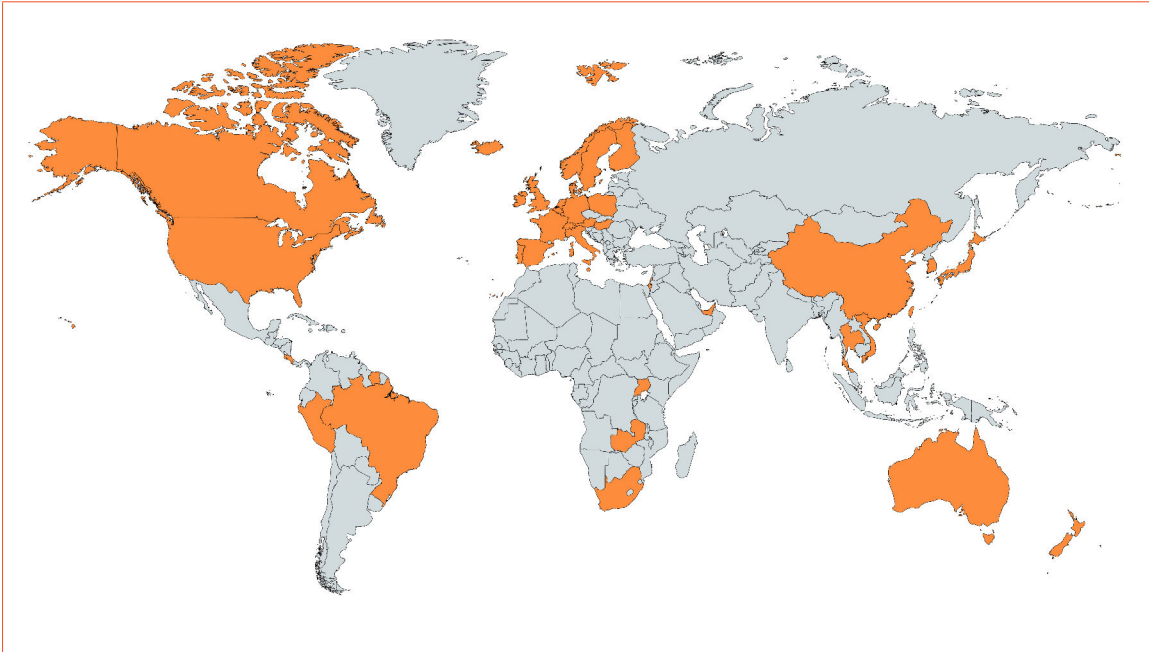
Om de mogelijke obstakels en barrières die bestaan voor Nederlandse studenten in het buitenland in kaart te brengen, is er een enquête opgesteld. Er zijn een aantal keuzes gemaakt met betrekking tot de groep studenten¹ waar we ons op richten en de barrières waarnaar we onderzoek doen.

Een belangrijke overweging om bij de analyse in gedachten te houden, is dat onze respondenten, die hun mening geven over informatievoorziening en obstakels, allemaal de beslissing hebben genomen om in het buitenland te studeren. Mensen die eerder zijn afgeschrikt door deze obstakels bereiken wij met dit onderzoek niet. Als een obstakel volgens dit onderzoek bijvoorbeeld een kleine irritatie blijkt te zijn, is de kans aanwezig dat anderen hierdoor wel zijn afgeschrikt. Studenten met een sterke motivatie en veel steun vanuit huis om naar het buitenland te gaan, zullen barrières sneller willen en kunnen overkomen. Zij hebben wellicht ouders die financieel kunnen bijspringen in nood, meer kunnen helpen met het regelen van administratie en hebben vaker kennissen die tips kunnen geven. Studenten met minder kansen en kennis over studeren in het buitenland zullen daarentegen eerder door administratieve barrières tegengehouden worden.

We hebben ervoor gekozen onderzoek te doen naar Nederlandse studenten die een gehele studie in het buitenland volgen; dit is de doelgroep van NWS. Dit kunnen studenten zijn die een bachelor, master of PhD doen. 495 studenten hebben het onderzoek ingevuld, waarvan ongeveer 80% daadwerkelijk een volledige studie in het buitenland heeft gevolgd of nu volgt. Hoewel een groot aantal Nederlandse studenten een buitenlandse studie-ervaring oploopt (via Erasmus+, of een

¹In dit onderzoek worden alle respondenten studenten genoemd, hoewel een percentage al is afgestudeerd.

stageprogramma, bijvoorbeeld) zijn er relatief weinig studenten die kiezen voor een volledige studie in het buitenland. Daardoor lopen deze studenten tegen relatief veel barrières aan en krijgen zij minder ondersteuning (vanuit, bijvoorbeeld, hun Nederlandse universiteit). Onze respondenten zijn gevestigd in meer dan 30 verschillende landen, binnen en buiten de EU. Deze kaart geeft aan waar onze respondenten hun buitenlandse studie-ervaring opdoen (of hebben opgedaan):

De focus ligt op belemmeringen waarmee studenten in of vanuit Nederland te maken krijgen. Er zijn natuurlijk ook veel barrières vanuit het land van bestemming. We richten ons hier niet op omdat dit per land heel erg kan verschillen en we met barrières vanuit Nederland aan Nederlandse (overheids)instanties kunnen bieden.

2 Resultaten

2.1 Waarom naar het buitenland?

Er zijn verschillende redenen om in het buitenland te gaan studeren. Een ruime meerderheid geeft aan in het buitenland een betere studie of betere aansluiting met hun interesses te vinden. Ook een grotere kans op een (betere) baan wordt door 60% als belangrijk genoemd, en nog een kwart van de studenten geeft aan dit niet onbelangrijk te vinden.

Daar bovenop is het opdoen van ervaring in het buitenland en de persoonlijke ontwikkeling die daaruit volgt nog steeds de belangrijkste reden voor een volledige studie in het buitenland. Maar 8% vindt dit onbelangrijk, meer dan 80% vindt dit (heel) belangrijk. Financiële overwegingen (bijvoorbeeld het krijgen van een beurs) als een reden om naar het buitenland te gaan worden niet veel genoemd; gemiddeld is een studie in Nederland betaalbaarder dan in andere landen. Minder dan de helft van de studenten noemt dit als een belangrijke reden of staat er zelfs neutraal tegenover. Financiën zijn dus geen reden om naar het buitenland te gaan, en studenten gaan er vanuit een financieel oogpunt er op achteruit.

2.2 Financiering van een buitenlandse studie

Gezien de aanzienlijke kosten van een buitenlandse studie, hoe financieren studenten dit? Twee derde van de studenten geeft aan Nederlandse studiefinanciering (via DUO) te gebruiken om hun studie te bekostigen. Daarnaast geeft 70% van de studenten aan hun buitenlandse studie deels te bekostigen met hun eigen spaargeld. Ook ondersteuning van familie is een belangrijke manier om een studie te financieren, 60% van de studenten heeft dit nodig. Weinig studenten sluiten een lening af buiten DUO². Dat een grote meerderheid hun meegenomen Nederlandse studiefinanciering moet aanvullen met spaargeld (van hunzelf of de familie) suggereert dat het huidige leenplafond te laag staat.

20% krijgt een beurs binnen de buitenlandse universiteit en 30% vanuit een andere instelling. Het hebben van een bijbaan of een salaris als PhD student wordt door een klein deel genoemd. Veruit de meeste studenten hebben dus niet genoeg aan een lening van DUO en moeten geld uit andere spaarpotten halen. Werken in het buitenland is niet zo makkelijk als in Nederland.

2.3 Verder studeren in het buitenland?

Van de studenten die nog de keuze moeten maken om wel of niet terug te keren naar Nederland voor een verdere studie, is ongeveer 40% nog onzeker. Van de overige studenten wil ongeveer de helft wel terugkeren naar Nederland en de andere helft weet al dit niet te willen doen. Kosten van een verdere studie lijken hiervoor een belangrijke reden te zijn. Ook het zoeken van werk in Nederland is een reden om terug te gaan. Later in dit rapport wordt uitgebreider ingegaan op de terugkeer naar Nederland na een studie.

2.4 Informatiebronnen

Internet blijkt, niet geheel verrassend, de belangrijkste methode te zijn om informatie op te zoeken. Ongeveer 40% van de studenten weet Nuffic/WilWeg te vinden, terwijl NWS voorafgaand aan studeren in het buitenland moeilijk te vinden blijkt. Ruim de helft van de studenten raadpleegt de site van DUO, en twee derde van hen geeft aan hier belangrijke informatie vandaan te halen.

Vrienden, kennissen en familie blijven voor 50% van de studenten een belangrijke bron van informatie, terwijl bijna niemand vanuit de middelbare school (belangrijke) informatie over studeren in het buitenland krijgt. Dit is veelzeggend over voorlichtingsinitiatieven, en suggereert dat NWS en partnerorganisaties hier intensiever een studie in het buitenland kunnen promoten. In overige reacties noemen studenten specifiek een aantal websites voor studeren in bepaalde landen, zoals studereninaken.nl. Ook de universiteit in het buitenland zelf wordt een aantal malen genoemd een nuttige bron voor studenten.

2.5 Tevredenheid over informatievoorziening

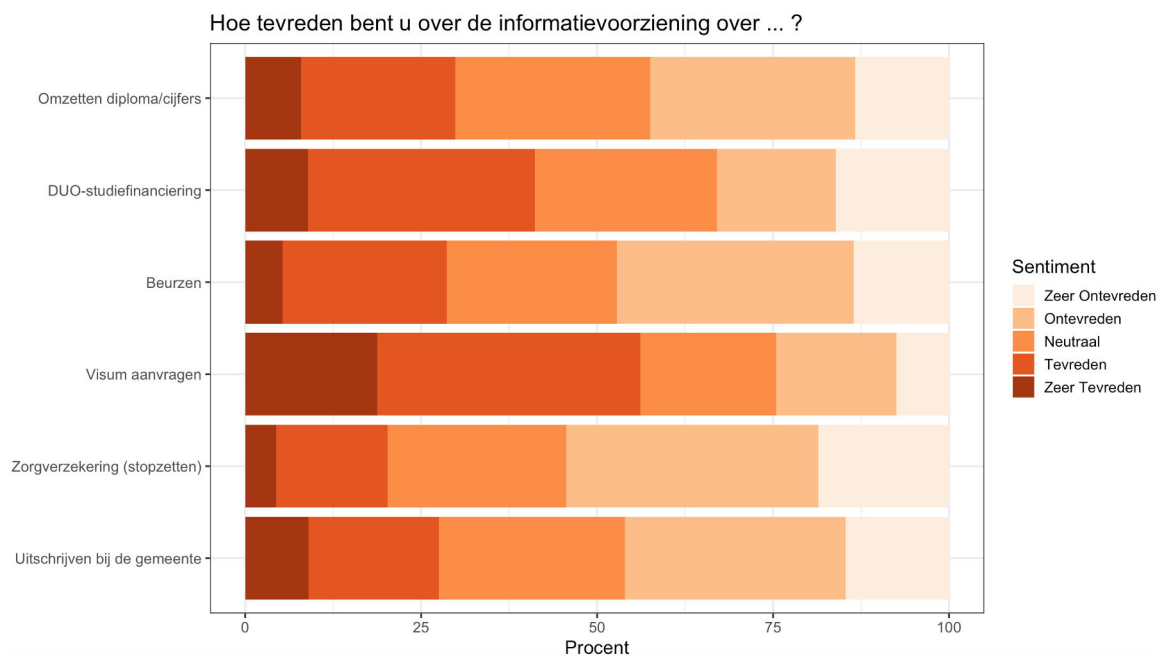
Ontevredenheid over de informatievoorziening is zeker aanwezig, maar een deel van de studenten geeft ook aan veel zaken wel redelijk te kunnen vinden. Ontevredenheid over de informatievoorziening met betrekking tot zaken als zorgverzekering, het uitschrijven bij de gemeente en het verkrijgen van beurzen ligt hoog (rond de 40%).

²Het is interessant dat relatief weinig studenten gebruik maken van studiefinanciering in hun bestemmingsland. Verder onderzoek is nodig om te weten waarom dit is.

DUO scoort bij ruim twee derde van de studenten gemiddeld of goed met het verstrekken van informatie over bijvoorbeeld het meenemen van een studielening. Wel vond het grootste percentage studenten (15.5%) het regelen van studiefinanciering het grootste obstakel. Het aanvragen van een visum is voor veel studenten (60%) niet nodig; degenen die wel een visum moeten aanvragen, hebben weinig problemen met de informatie hierover. Alhoewel de cijfers voor de meeste zaken een relatief goed beeld schetsen over de informatievoorziening, blijkt toch dat, ook de studenten die tevreden zijn over de informatievoorziening, veelal aangeven dat het veel tijd, moeite en eigen zoekwerk kost.

De studenten die in het buitenland willen gaan studeren, accepteren vaak dat het erbij hoort om meer tijd te investeren in de voorbereiding. Wel wordt de lange tijdsduur, samen met alles zelf moeten doen, in de reacties genoemd als irritatie. Naast het contact met DUO, wat vaak vooral als lang en onduidelijk wordt gezien, noemen studenten zaken die niet te maken hebben met studeren als extra lastig.

Zorgverzekeraars en de gemeente kunnen vaak niet helpen, waardoor een student vanuit verschillende hoeken informatie moet vergaren. Vaak is er wel informatie beschikbaar, maar is deze informatie niet van toepassing op afwijkende personen. Een student die naar het buitenland gaat is al afwijkend van de rest van de studenten en vaak is de studie die gevolgd wordt niet een op een over te zetten op de Nederlandse situatie.

2.6 Advies informatievoorziening

Het belangrijkste advies uit deze resultaten, is het creëren van een duidelijk overzicht voor studenten, dus het verzamelen van informatie op een plek. Een checklist wordt door veel studenten geopperd als oplossing.

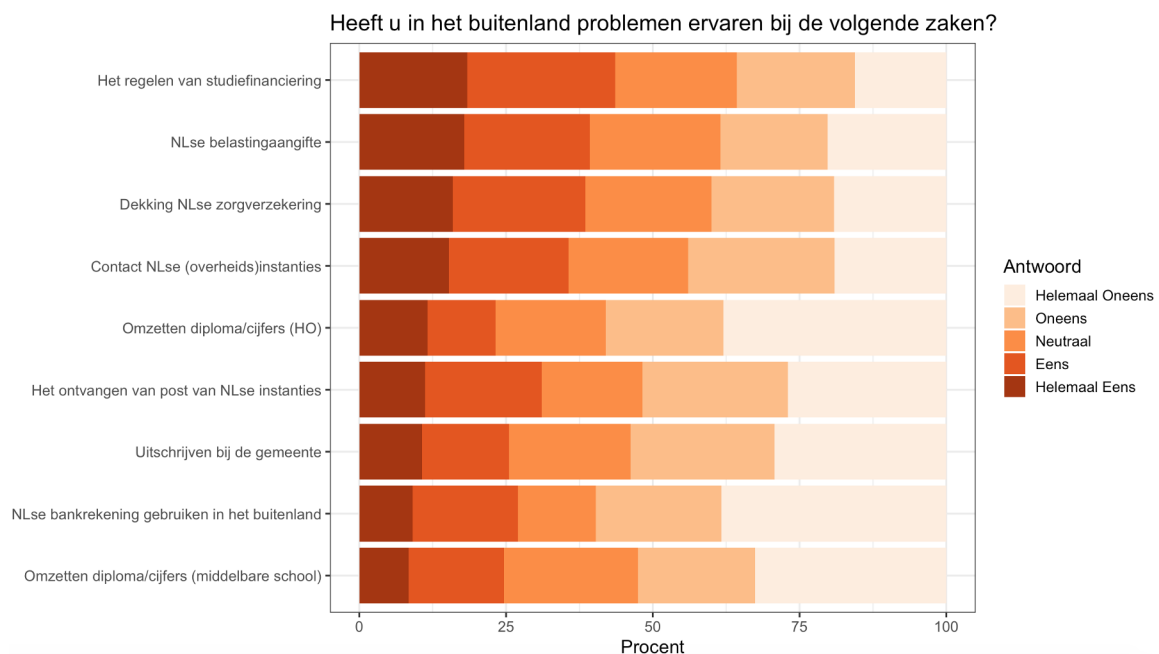
Natuurlijk is het ook belangrijk dat studenten deze informatie weten vinden. Wij weten dat verschillende organisaties checklists hebben opgesteld, maar het feit dat studenten deze vaak niet kunnen vinden geeft aan dat deze organisaties beter naar elkaar kunnen doorverwijzen of een algemene

checklist zouden kunnen samenstellen zodat studenten sneller informatie kunnen verzamelen. Het advies hier is dan ook om een checklist te maken waar alle organisaties aan samenwerken, met aparte hoofdstukken voor verschillende studieniveaus, bestemmingslanden, en studierichtingen.

Informatie over situaties met afwijkende studies en specifieke landeninformatie zou persoonlijker moeten. In ieder geval moet duidelijk zijn hoeveel ondersteuning een organisatie kan bieden, zodat studenten niet apart iedere organisatie hoeven te contacteren terwijl er vaak alleen maar algemene informatie wordt gegeven. NWS zou hier ook een rol in kunnen spelen door een buddy systeem of informatie per land/universiteit te verzamelen, eventueel in samenwerking met Nuffic.

2.7 Overige obstakels

Vanuit de survey blijkt dat er meerdere obstakels zijn waar studenten tegenaan lopen. Sommigen van deze obstakels kunnen studenten goed mee om gaan en kunnen met kleine verbeteringen versimpeld worden. Andere zaken, zoals de zorgverzekering, zijn zorgwekkender en leiden tot (grote) administratieve problemen voor studenten. Dit kunnen dan ook makkelijk barrières zijn voor studenten die twijfelen over naar het buitenland gaan. We hebben bij de verwerking van resultaten geprobeerd aan te geven hoe groot de problemen in het algemeen zijn. Hierbij geldt wel dat sommige van deze obstakels voor een grote groep respondenten een probleem zijn, terwijl sommige andere obstakels heel vervelend zijn voor een kleine groep.

2.8 Uitschrijven bij de gemeente

Het wel of niet uitschrijven bij de gemeente wordt door weinig mensen als te ingewikkeld genoemd. Wel is het onduidelijk vanaf wanneer iemand zich officieel moet uitschrijven. De grootste problemen komen vooral in de periode na de uitschrijving. Het contact met de Nederlandse gemeente of overheid, bijvoorbeeld voor het aanvragen van een nieuw paspoort is daar een voorbeeld van. Bijna

14% van respondenten geeft aan dat het contact hebben met Nederlandse overheidsinstanties voor een hun een zeer groot obstakel was. Ook de onwetendheid over de afname van AOW opbouw, het invullen van een adres op officiële formulieren, en de eventuele gevolgen voor de zorgverzekering worden als consequenties genoemd. Sommige studenten geven ook aan dat bepaalde regels van de SVB, zoals de zorgverzekeringsplicht, en van de gemeente elkaar tegenspreken.

Een goed overzicht van de gevolgen van het uitschrijven uit Nederland vanuit een algemene informatie site en een betere informatievoorziening vanuit de gemeente zouden deze obstakels (gedeeltelijk) kunnen oplossen.

2.9 Zorgverzekeringen

Relatief veel studenten (bijna 40%) ervaren problemen met hun zorgverzekering. Ook zijn deze problemen vaak erg lastig, en kost het veel tijd om ze op te lossen. Onduidelijkheid en tegenstrijdige informatie vanuit verschillende bronnen zijn hier het grootste probleem, ook voor de studenten die uiteindelijk geen problemen ervaart. Dit heeft er wel toe geleid dat 34% van de studenten dubbel verzekerd zijn en daardoor hogere kosten kunnen hebben. Gezien het feit dat de financiële drempel voor uitgaande studenten vaak het hoogst ligt is dit zorgwekkend. Een aantal studenten kunnen bijvoorbeeld gratis verzekerd worden bij hun universiteit, of moeten verplicht een buitenlandse zorgverzekering afsluiten.

De Britse 'National Health Service', die op dit moment geldt voor alle studenten in het Verenigd Koninkrijk, leidt tot veel onzekerheid. Studenten weten vaak niet of ze wel of niet in aanmerking komen voor gratis gezondheidszorg, en houden daarom hun Nederlandse zorgverzekering aan. Andere problemen met de zorgverzekering worden pas ervaren wanneer studenten langer dan een jaar in het buitenland verblijven en zich moeten uitschrijven uit Nederland. Sommige studenten houden ook een Nederlandse zorgverzekering aan, omdat ze wel een aantal maanden in het jaar in Nederland doorbrengen (tijdens de kerst- of zomervakanties).

De situatie van dubbele verzekeringen zou individueel bekeken moeten worden, afhankelijk van de verplichtingen van het land, de universiteit en de tijd dat een student weg blijft. Aanvullende informatie kan natuurlijk door de zorgverzekeraars verstrekt worden, maar door de hoeveelheid van de problemen en onduidelijkheid is een centraal punt voor informatie hier ook belangrijk en noodzakelijk. Dit ook zodat studenten sterker staan in hun contact met zorgverzekeraars, in ieder geval in Nederland.

Specifieke opmerkingen van respondenten:

- "Ik mocht tijdens mijn driejarige bachelor mijn Nederlandse zorgverzekering niet opzeggen, omdat ik 'maar tijdelijk in het buitenland ben'".
- "Er was voor mij heel veel onduidelijkheid".
- "Onduidelijkheid over of de Nederlandse of buitenlandse teruggave wordt aangehouden, eigen risico wordt niet meegeteld, rekeningen in het buitenland voor bijvoorbeeld paracetamol zijn hoog omdat dat daar wel verzekerd wordt en bij ons niet. Het wordt zo ontzettend duur".

2.10 Contact met Nederlandse instanties in het buitenland

Alhoewel ruim een derde van de studenten het soms lastig vindt contact te leggen met instanties, lijkt dit meer een irritatie dan een echte barrière. Vervelendst is dat contact vaak niet via de mail kan, waardoor tijdsverschil en kosten de grootste problemen vormen. De telefoonkosten lijken vooral een probleem door de wachttijd en de meerdere “doorverbindingen”. Instanties zoals DUO en de Belastingdienst worden vaak bestempeld als slecht bereikbaar door lange wachttijden. Sommige studenten geven bijvoorbeeld aan het fijn te vinden als er een directe lijn voor de afdeling “wereldstudies” bij DUO gemaakt kan worden, om zo de kosten en de wachttijden te verminderen. Studenten geven ook vaak aan ouders of bekenden in Nederland te laten bellen. Een bijkomend probleem is dat ook na lange wachttijden, de instanties vaak geen passend antwoord weten voor de situatie van de student in het buitenland. Hoewel het te verwachten is dat de Nederlandse ambassades studenten in het buitenland beter kunnen helpen, moeten we ons realiseren dat deze niet altijd makkelijk bereikbaar zijn. Een student in, bijvoorbeeld, Chicago, kan moeilijk de ambassade in Washington D.C. raadplegen voor hulp met een overheidsgerelateerd administratief probleem.

Het makkelijker maken om in contact te komen met deze instanties of het versimpelen van het machtigen van iemand die contact in Nederland voor de student kan opnemen zou dit probleem ook kunnen verminderen. Een student gaf aan veel te hebben kunnen oplossen door Skype te gebruiken; dit is een voorbeeld van informatie die studenten zelf kunnen delen of verzamelen. De vraag is of NWS hier een faciliterende rol kan spelen.

2.11 Werken in het buitenland

Bijna de helft van de studenten werkt in het buitenland. Zorgwekkend is dat een deel van de studenten die niet werken, aangeeft wel te willen werken, maar dat dit te moeilijk blijkt te zijn. Zij missen naast extra inkomsten ook belangrijke werkervaring; dat kan gevolgen hebben voor baan kansen in het begin van hun carrières. Ook frustrerend is het feit dat werken mogelijk effect op hun al bestaande inkomsten, zoals de stopzetting van de zorgtoeslag.

Voor studenten die onder het nieuwe leenstelsel vallen, vormt dit een groter probleem. Dit stelsel is namelijk ook gebaseerd op de verwachtingen dat studenten werken en dit maakt het extra lastig voor de studenten die niet kunnen werken door administratieve obstakels om hun studie te financieren. Obstakels die genoemd worden zijn heel wisselend, maar omvatten meestal toeslagen, belasting, limieten aan werk(uren) en het behoud van zorgverzekering. Ook geven studenten aan dat stages in Nederland vaak als een gewone baan worden gezien, ook als deze nodig zijn voor een studie- of werkervaring.

Mogelijkheden om deze problemen te verminderen zitten in uitzonderingen te maken voor stages (om die niet als werk te rekenen) of hier per situatie passender naar kijken, en ook een limiet voor inkomsten per jaar in te stellen voor wanneer studenten toch in het buitenland willen werken. Beperkingen aan werkuren worden vaak gesteld door landen die een visum uitgeven, daar kan vanuit Nederland minder aan worden aangepast. Ook het leren van de taal is een beperking die natuurlijk niet makkelijk kan worden opgelost. Toch geven studenten aan sneller te gaan zoeken naar werk als de administratie daaromheen anders zou zijn.

2.12 Afwijkende schooldata

Minder dan 20% ervaart afwijkende data als een obstakel, dit terwijl bij ongeveer twee derde van de studenten het schooljaar daadwerkelijk afwijkt. De problemen die toch ervaren worden hebben meestal te maken met de studiefinanciering van DUO. De periodes waarin DUO begint met de uitbetaling lopen niet gelijk met wanneer studenten hun collegegeld moeten betalen.

Andere problemen zijn dat bij buitenlandse universiteiten het collegegeld betaald moet worden in 2 à 4 termijnen, terwijl DUO het geld alleen maandelijks overmaakt. Daardoor moeten studenten vaak hun eigen spaargeld gebruiken.

Dit maakt het financieren van een studie in het buitenland moeilijk. Hiervoor zou in bepaalde situaties bekeken kunnen worden of studenten het(zelfde) bedrag in verschillende periodes en aantallen kunnen krijgen. De overgang van een buitenlandse universiteit terug naar Nederland of andersom kan ook onhandig zijn. Een beter begrip of besef hiervan bij de Nederlandse universiteiten kan hierbij helpen om dat op te lossen.

2.13 DigiD

Ruim twee derde van de studenten geeft aan bij gebruik DigiD in het buitenland geen grote problemen te ervaren. Dit zijn vooral studenten die een Nederlands nummer hebben gehouden en dit ook gebruiken. 27% van de studenten kan DigiD heel slecht gebruiken of heeft veel moeite moeten doen om codes op te halen in het buitenland. Het aanvragen via de ambassade of Schiphol is onhandig en vaak ver weg. Een student gaf aan “dat het loket op Schiphol ook telkens dicht was tijdens zijn aankomst”. Daarbovenop is er vaak ook nog onduidelijkheid of de aanvraag kan via de ambassade, waardoor sommige studenten wachten met het aanvragen van een DigiD totdat ze weer in Nederland zijn.

Zorgwekkend is dat hierdoor meerdere studenten aangeven voor lange periodes variërend van paar maanden tot 5 jaar geen DigiD te hebben gebruikt en daardoor moeilijk contact hebben met Nederlandse instellingen. Wel lijkt het gebruik van de DigiD app dit sterk verbeterd te hebben en dat inmiddels studenten met een buitenlands telefoonnummer berichten beter kunnen ontvangen. Het lijkt er dan ook op dat dit een goed voorbeeld is van een passende oplossing.

2.14 Post vanuit Nederland

Ruim 60% van de studenten maakt gebruik van een adres in Nederland, al wordt de mogelijkheid om post via digitale middelen, zoals de website of email, erg gewaardeerd. Wel is er een klein deel van de studenten dat toch problemen ervaart, vooral door adreswijzigingen in het buitenland en na uitschrijving van de gemeente. Wijziging van een adres moet vaak per brief, wat het moeilijker maakt. Dit leidt tot het niet ontvangen van belangrijke post en soms zelfs tot boetes voor studenten.

2.15 Bankrekeningen

Studenten openen veelal een rekening in het buitenland, maar houden ook een Nederlandse rekening aan, vooral voor de studielening en toeslagen. Het hebben van rekeningen in verschillende landen wordt niet als probleem ervaren. Het verbeteren van overmaken naar het buitenland zal hier alleen nog maar aan bijdragen.

2.16 Steun van de ambassade

Op de vraag of studenten het gevoel hebben dat ze steun krijgen van de ambassade bleven studenten heel neutraal. Veel van de studenten zeggen eigenlijk niet te weten wat de ambassade kan doen en dat ze zich kunnen inschrijven. Wel is steun van de ambassade of andere instanties voor studenten in het buitenland een gelegenheid voor de overheid om een betere band te leggen met de Nederlandse studenten gemeenschap in het buitenland. Vooral voor wanneer studenten zich bevinden in plekken waar er sociale en politieke onzekerheid, zoals in het Verenigd Koninkrijk, maar bijvoorbeeld ook in Rusland of Turkije.

Het Verenigd Koninkrijk is een populair bestemmingsland voor uitgaande studenten; het is dus logisch dat Brexit voor veel respondenten een grote bron van onzekerheid is. Studenten vragen zich af of vanuit Europa afkomstige financiële steun voor onderzoeksprojecten gehandhaafd wordt na de Brexit, hoe visumregelingen eruit zullen zien, en of het collegegeld niet verhoogd zal worden. Nederlandse studenten in het VK betalen momenteel hetzelfde als Britse studenten. Daarentegen betalen 'internationale studenten' de hoofdprijs, soms wel twee keer zoveel als EU studenten. Hoewel weinig respondenten aangaven veel steun te hebben ontvangen (of überhaupt te hebben opgezocht) van de de Nederlandse ambassade in Londen, worden vertegenwoordigers van de NWS in de loop gehouden door de ambassade over Brexit-gerelateerde ontwikkelingen.

2.17 Omzetting diploma's en cijfers

Studenten geven aan dat het omzetten van cijfers over het algemeen goed en snel geregeld is. Een klein deel van de studenten heeft wat moeite met de omzetting van Nederlandse cijfers in het buitenland. Een student vond bijvoorbeeld dat zijn 9 uit de 10 in het VWO onderschat werd, namelijk in het VK stond dat equivalent voor een A in plaats van een A*. Ook de hoge prijs van het omzetten van een middelbare school diploma wordt als vervelend ervaren. Een simpele oplossing voor dit soort onduidelijkheden is misschien een betere standaardisering en informatie over Nederlandse cijfer waardes in het buitenland vanuit Nuffic.

2.18 Obstakels na de studie

Ongeveer de helft van de studenten denkt er nog over na om nog in het buitenland te blijven of om terug te keren. Een aantal van de mensen die in het buitenland wil blijven, noemt ook het gedoe rondom het meenemen van een buitenlandse partner. Voor veel studenten hangt het heel erg af van de arbeidsmogelijkheden. Van de andere helft wil een ruime meerderheid (70%, ongeveer hetzelfde als in voorgaande jaren) terugkeren naar Nederland. Zeker de studenten die hun studie helemaal hebben afgerond willen terugkeren. De redenen die studenten hiervoor geven zijn uiteenlopend, sommige vinden Nederland toch nog een echte thuisbasis en willen graag terugkeren, terwijl het voor anderen afhankelijk is van waar ze een betere baan vinden.

“Nederland heeft leuke steden om in te wonen voor jonge mensen (alhoewel huisvesting een groter probleem lijkt te worden) en leuke bedrijven. Alles is in Nederland best wel goed geregeld.”

We hebben studenten ook gevraagd wat redenen voor hun kunnen zijn om juist in het buitenland werk te gaan zoeken. Veel studenten vinden de internationale omgeving die ze daar kunnen krijgen belangrijk. Andere populaire antwoorden op deze vraag waren het aanbod van een hoger salaris in het buitenland, of dat de studenten al een professioneel netwerk hadden opgebouwd in het buitenland waardoor het makkelijker was om een stage of werkplek in het buitenland te vinden. Ook noemt een ruime meerderheid de kans op meer uitdaging in een buitenlandse baan.

Niet veel studenten ondervonden problemen bij het omzetten van hun diploma of cijferlijst bij terugkeer in Nederland. Er zijn kleine zaken die hier wel verbeterd kunnen worden. Voorbeelden zijn de acceptatie van buitenlandse diploma's, de tijd en kosten die hiermee gepaard gaan en of eventuele cijfers eerlijk worden omgezet.

De meerderheid van de studenten is over het algemeen tevreden over de aansluiting van hun buitenlandse opleiding en hun waardering op de Nederlandse arbeidsmarkt. Er zijn wel een aantal zaken waar studenten graag wat verbetering zien. Een van deze dingen is dat studenten hun professioneel netwerk grotendeels opbouwen in het buitenland. Wanneer aan netwerken in Nederland en de juiste contacten en mogelijkheden vinden kan dan lastig zijn.

Ook wordt een verschil in (bedrijfs-)cultuur genoemd. De studiecultuur sluit vaak beter aan bij de cultuur van werken in het land waar iemand studeert. Zelfs als de kennis goed overdraagbaar is (wat veel studenten vinden) is het omzetten naar de Nederlandse cultuur lastiger. Toch zijn er ook veel studenten die denken dat hun netwerk en ervaring gewaardeerd wordt door Nederlandse werkgevers.

Er was een gelijkmatige behoefte aan de volgende zaken: een professioneel netwerk, informatie over het arbeidsaanbod in Nederland door bijvoorbeeld career events, en een NWS alumni-netwerk. De meeste studenten geven aan hier (nog) niet heel veel mee bezig te zijn. Toch blijkt dat er door bijvoorbeeld 'career-events', informatie over de arbeidsmarkt in Nederland en stimulering van een professioneel netwerk er veel te winnen valt. Hier ligt natuurlijk ook een rol voor NWS en bedrijven die samenwerken met NWS.

3 Conclusie

Veruit de duidelijkste roep vanuit de survey is om alle informatie bijeen te zetten en om daar ook een checklist aan toe te voegen. Informatie overzichten en checklisten bestaan op dit moment natuurlijk al, maar studenten kunnen deze schijnbaar niet goed genoeg vinden of zijn ze niet duidelijk genoeg. De moeilijkheid ligt natuurlijk in de hoeveelheid landen en universiteiten, maar de toegevoegde waarde van een goed overzicht waaraan alle instanties samenwerken, is heel groot. Bij voorkeur staan daar dan ook links in naar de gemeenten, zorgverzekeraars en overheidsinstanties waar verdere informatie of contactgegevens staan. Een bijdrage kan natuurlijk ook komen van oud-studenten; NWS kan hier ook een rol in spelen, door contacten tussen oud-studenten en nieuwe studenten te vergemakkelijken.

Er blijken een aantal zaken al (sterk) verbeterd of onderweg te zijn. Een voorbeeld hiervan is het inloggen met de DigiD app of het ontvangen van inschrijfbewijzen voor DUO via de mail in plaats van de post. Dit soort zaken kunnen als voorbeeld en inspiratie dienen voor andere obstakels en laten zien dat er wel degelijk verbeteringen kunnen plaatsvinden in grootschalige processen.

In dit onderzoek hebben we er bewust voor gekozen om niet te veel te richten op onderzoek naar de financiën van studenten die in het buitenland studeren. Hier zijn ook al meerdere onderzoeken over geweest. Wel blijkt uit de barrières en obstakels waar studenten tegenaan lopen dat er hogere kosten ontstaan door deze zaken. Dit kan door kleine dingen komen, zoals telefoonkosten vanuit het buitenland, maar ook veel groter. Voorbeelden zijn dubbele verzekeringen, schooljaren die anders lopen en natuurlijk hogere kosten voor veel buitenlandse universiteiten en reiskosten.

Hierbij speelt natuurlijk ook dat het voor studenten in het buitenland lastiger is om te werken, in ieder geval genoeg om zelf deze extra kosten op te vangen. Financiën blijven dus een grote rol spelen in de keuze om naar het buitenland te gaan. Het hebben van de (financiële) steun van familie of het moeten nemen van een tussenjaar om het geld bij elkaar te sparen, creëren extra obstakels voor studenten. Idealiter zouden er meer beurzen beschikbaar zijn om in het buitenland te kunnen studeren, maar duidelijke informatie over de mogelijkheden om extra te lenen zou ook helpen.